

Joanna Szymańska

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

OCENA ZAANGAŻOWANIA WŁADZ GMINY W ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW BYTOWYCH MIESZKAŃCÓW

EVALUATION OF LOCAL GOVERNMENTS TO SOLVE LIFE CONDITIONS OF INHABITANTS

Słowa kluczowe: województwo dolnośląskie, władze gminy, warunki bytowe

Key words: Dolnośląskie province, local governments, conditions of life

Synopsis. Zaprezentowano opinie respondentów na temat zaangażowania władz wybranych gmin w województwie dolnośląskim w rozwiązywanie problemów z zakresu wyposażenia wsi w sieć wodociągową i kanalizacyjną. Dodatkowo uwzględniono ocenę badanych na temat prowadzonej w gminach gospodarki odpadami. Wskazano na podobieństwa i różnice w tym zakresie oraz na ich główne źródła.

Wstęp

Zaspokojenie zbiorowych potrzeb mieszkańców wspólnoty należy do zadań własnych gminy. Szczegółowo zostało to określone w art. 7 ust. 1 pkt. 1-20 Ustawy z 8 marca 1990 r. *o samorządzie gminnym* (Dz.U. 2001, Nr 142, poz. 1591 z póź. zm.). Wśród tych zadań ustawodawca wskazał, m.in. rozwiązywanie problemów z zakresu zaopatrzenia w wodę, kanalizację, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych.

Stopień rozwoju infrastruktury technicznej w istotny sposób decyduje o jakości życia mieszkańców określonego obszaru, wpływa na stan okolicznego środowiska naturalnego i może korzystnie oddziaływać na poprawę szeroko rozumianej konkurencyjności gmin. Jak podkreśla Czaja [2002], infrastruktura jest zaliczana do jednej z czterech grup elementów przestrzeni społeczno-ekonomicznej. Do pozostałych należą: gospodarstwa domowe (struktura osadnicza), strefa gospodarcza i środowisko przyrodnicze. „*Organizacja przestrzenna elementów przestrzeni wyznacza ład przestrzenny (...) który jest (...) jednym z czynników konkurencyjności regionu*” [Korenik, Słodczyk 2005].

W literaturze przedmiotu znaczenie tych problemów w odniesieniu do sytuacji panującej na obszarach wiejskich, poruszają w swoich opracowaniach w różnym zakresie, w tym akcentując prymat jakościowego wymiaru procesów gospodarczych nad ich wymiarem ilościowym, zwłaszcza: Adamowicz [2008], Rowiński [2010], Woś [2005] i Zegar [2007].

Według Dolaty [2010] należy podkreślić, że: „*Inwestycje infrastrukturalne cechuje wysoka kapitałochłonność, pracochłonność i wysoki udział kosztów stałych (zwłaszcza koszty utrzymania zdolności produkcyjno-usługowych, remontów oraz koszty związane z zatrudnieniem pracowników obsługujących zasoby infrastruktury) w nakładach ponoszonych na działalność bieżącą*”. Istotnym wsparciem rozwoju tej infrastruktury okazały się środki, jakie można było uzyskać z przedakcesyjnych programów pomocowych (Phare, Sapard, ISPA), a zwłaszcza te, z których można korzystać już po przystąpieniu naszego kraju do Unii Europejskiej [Pancer -Cybulska 2005].

W kontekście prezentowanych możliwości, istotna jest skuteczność władz gmin w pozyskiwaniu wymienionych środków, w tym z funduszy unijnych na finansowanie inwestycji infrastrukturalnych.

Celem artykułu była prezentacja oceny jaką wystawili swoim władzom mieszkańcy wybranych gmin z woj. dolnośląskiego, w zakresie rozwiązywania problemów dotyczących zaopatrzenia wsi w wodę, odprowadzania ścieków komunalnych i ich oczyszczania oraz prowadzonej gospodarki odpadami.

Material i metodyka badań

Material do badań (dane pierwotne) zgromadzono przy wykorzystaniu arkusza ankiety, w ramach szerzej prowadzonych analiz. Ankietyzacji poddano ponad 500 respondentów, łącznie z pięciu gmin woj. dolnośląskiego (po ponad 100 badanych z każdej z analizowanych gmin: Borów, Kobierzyce, Milicz.

Podgórzyn i Rudna). Badania właściwe poprzedził tzw. pilotaż. Dobór gmin miał charakter celowy, natomiast respondentów wybrano metodą doboru proporcjonalnego – kwotowego [Mazurek-Lopacińska 1999]. W odniesieniu do każdego badanego problemu, dla którego wyniki zaprezentowano w tym opracowaniu, zastosowano pytania zamknięte w formie skali ocen. Do badań wykorzystano sześciopunktową skalę ocen: bardzo wysoki – wysoki – średni – niski – władze gminy wcale się nie angażują – nie wiem.

Do analizy danych wykorzystano metody matematyczno-statystyczne: wskaźnik podobieństwa struktur, współczynnik korelacji Pearsona, prawdopodobieństwo istotności (p – value) [Ostasiewicz i in. 2006, Wawrzynek 2007]. Jak podkreśla Ostasiewicz : „(...) w nowoczesnych pracach ze statystyki (...) zamiast poziomu istotności a coraz częściej podawana jest, tzw. p – wartość (p – value), nazywana też prawdopodobieństwem istotności (significance probability), gdyż określa ona w pewnym sensie miarę zgodności hipotezy z tym, co zostało zaobserwowane. Jest ona definiowana jako najmniejsza wartość prawdopodobieństwa, przy którym jest odrzucana hipoteza H_0 ”.

Wyniki badań

Sieciowe zaopatrzenie wsi w wodę. Na wstępie poproszono respondentów o ocenę stopnia zaangażowania władz gminy w rozwiązywanie problemów w zakresie sieciowego zaopatrzenia wsi w wodę. Większość ogółu badanych (94%) uznało, że to zaangażowanie jest co najmniej wysokie. Najczęściej tak odpowiadali respondenci z gminy Kobierzyce (wszyscy badani z tej gminy), tylko nieco rzadziej z gminy Rudna (99% wskazań w próbie z gminy). Najślabiej zaangażowanie swoich władz w tym zakresie ocenili respondenci z gminy Milicz (odpowiednio 82%). Pozostałe próby z gmin uszeregowano malejąco według tego typu wskazań: Podgórzyn (94% wskazań w próbie z gminy), Borów (odpowiednio 93%). Warto zwrócić uwagę, że żaden spośród respondentów nie wybrał wariantu odpowiedzi na to pytanie: „władze gminy wcale się nie angażują”. Najbardziej zbliżone rozkłady odpowiedzi na to pytanie wystąpiły w próbach z gmin: Borów i Kobierzyce oraz Podgórzyn i Rudna (po $w_p = 0,9300$), zaś najmniej podobnych odpowiedzi udzielili badani z gmin Borów i Milicz (0,6800). Pozostałe pary prób uszeregowano malejąco według wartości wskaźnika podobieństwa struktur (w_p): Milicz-Podgórzyn ($w_p = 0,8400$), Milicz-Rudna (0,8300), Kobierzyce-Podgórzyn (0,8100), Borów-Podgórzyn (0,8000), Kobierzyce-Rudna (0,7900), Borów-Rudna (0,7400), Kobierzyce-Milicz (0,7100).

Wraz ze wzrostem oceny analizowanego zaangażowania władz gmin rósł średni odsetek wskazań ogółu respondentów (korelacja dodatnia, współczynnik korelacji Pearsona: $r_{xy} = 0,72$, który oznacza zależność znaczącą). Spośród pobranych prób najwyższą wartością tego współczynnika charakteryzowała się pochodząca z gminy Borów ($r_{xy} = 0,87$, zależność znacząca), zaś najniższą z gminy Milicz ($r_{xy} = 0,57$, zależność umiarkowana). Pozostałe próby uszeregowano malejąco według wartości współczynnika korelacji Pearsona: Kobierzyce ($r_{xy} = 0,83$), Podgórzyn ($r_{xy} = 0,64$), Rudna ($r_{xy} = 0,60$). Następnie obliczono najmniejszą wartość prawdopodobieństwa (p – value), przy którym jest odrzucana hipoteza H_0 . Współczynnik korelacji dla badanych gmin ogółem wynosił p – value = 4,83E-81, a dla gminy: Borów p – value = 7,38E-32, Kobierzyce p – value = 1,37E-26, Milicz p – value = 6,02E-10, Podgórzyn p – value = 7,57E-13, Rudna p – value = 4,19E-11.

Taki rozkład odpowiedzi jest dodatnio skorelowany z poziomem rozwoju społeczno-gospodarczego badanych jednostek terytorialnych i operatywnością władz samorządowych. Jednocześnie należy podkreślić, że stopień zwodociągowania analizowanych gmin jest obecnie stosunkowo wysoki i raczej mało zróżnicowany.

Odprowadzanie ścieków i ich oczyszczanie. Następnie zwrócono się do badanych o ocenę stopnia zaangażowania władz gminy w rozwiązywanie problemów związanych z odprowadzaniem ścieków i ich oczyszczaniem. Tylko niecała połowa ogółu zapytanych (48%) oceniła to zaangażowanie jako co najmniej wysokie. Prawie 1/3 ogółu badanych oceniła to zaangażowanie jako średnie, najczęściej z gm. Borów (64% wskazań w próbie z gminy). Pozostałe próby z gmin uszeregowano malejąco według tego typu wskazań: Podgórzyn (38% wskazań w próbie z gminy), Kobierzyce (odpowiednio 31%), Milicz (28%), Rudna (1%). Najczęściej tak odpowiadali respondenci z gminy Rudna (99% wskazań w próbie z gminy), zaś najrzadziej z gminy Borów (odpowiednio 12%). Jednak ostatnia z wymienionych gmin była tą ocenianą jednostką, z której respondenci jako jedyni spośród badanych częściej wskazywali na: „bardzo wysoki” stopień tego zaangażowania niż na „wysoki”. Pozostałe próby z gmin uszeregowane malejąco według tego typu wskazań: Kobierzyce (57% wskazań w próbie z gminy, z czego 3,38-krotnie częściej: „Wysoki”), Podgórzyn (odpowiednio 53%, 3,42-krotnie), Milicz (18%, 5-krotnie). Należy zauważyć, że na to pytanie – w odróżnieniu od poprzedniego – wybrano wariant odpowiedzi: „władze gminy wcale się nie angażują”. Jednak tak uznał tylko stosunkowo niewielki odsetek respondentów z gminy Milicz (9%).

Najbardziej zbliżone rozkłady odpowiedzi na to pytanie wystąpiły w próbach z gmin: Kobierzyce i Podgórzyn ($w_p = 0,9300$), zaś najmniej podobnych odpowiedzi udzielili respondenci z gmin: Borów i Rudna ($0,1300$). Pozostałe pary prób uszeregowano malejąco według wartości wskaźnika podobieństwa struktur (w_p): Borów-Podgórzyn ($w_p = 0,5900$), dla dwóch par prób z gmin: Kobierzyce-Milicz i Kobierzyce-Rudna (po $0,5800$), Borów-Milicz ($0,5700$), dla dwóch par prób z gmin: Borów-Kobierzyce i Milicz-Podgórzyn (po $0,5500$), Podgórzyn-Rudna ($0,5400$), Milicz-Rudna ($0,1900$).

Wraz ze wzrostem oceny analizowanego zaangażowania władz gmin rósł średni odsetek wskazań ogółu badanych (korelacja dodatnia, współczynnik korelacji Pearsona: $r = 0,44$, który oznacza zależność umiarkowaną). Spośród pobranych prób najwyższą wartością tego współczynnika charakteryzowała się pochodząca z gminy Kobierzyce ($r_{xy} = 0,55$, tj. zależność umiarkowana), zaś najniższą dodatnią z gminy Borów ($r_{xy} = 0,03$, czyli praktycznie brak liniowego związku między badanymi cechami). Pozostałe próby uszeregowano malejąco według wartości współczynnika korelacji Pearsena: Rudna ($r = 0,54$), Podgórzyn ($r_{xy} = 0,49$). Odmierna sytuacja, w analizowanym zakresie wystąpiła w przypadku próby pobranej z gminy Milicz. Współczynnik korelacji przyjął tu wartość ujemną, co oznacza, że wzrostowi oceny zaangażowania władz gminy w rozwiązywanie problemów związanych z zaopatrzeniem wsi w urządzenia sieciowe do odprowadzania i oczyszczania ścieków towarzyszył spadek średniego odsetka wskazań na niego przez respondentów z tej gminy ($r_{xy} = -0,39$, tj. niska, ale wyraźna zależność liniowa). Następnie obliczono najmniejszą wartość prawdopodobieństwa (p – value), przy którym jest odrzucana hipoteza H_0 . Wyniosła ona dla gmin ogółem p – value = $4,34E-25$, a dla gminy: Borów p – value = $0,7670$, Kobierzyce p – value = $3,08E-09$, Milicz p – value = $6,05E-05$, Podgórzyn p – value = $2,29E-07$, Rudna p – value = $6,71E-09$.

Także w tym przypadku rozkład odpowiedzi jest dodatnio skorelowany z poziomem rozwoju społeczno-gospodarczego analizowanych gmin i operatywnością władz samorządowych. Należy podkreślić, że badane gminy znacząco różnią się jednak od siebie wyposażeniem w sieć kanalizacyjną i pracującymi na niej urządzeniami służącymi oczyszczaniu odprowadzanych ścieków, co znajduje wyraz w odpowiedziach respondentów.

Gospodarka odpadami. Poproszono też badanych o ocenę stopnia zaangażowania władz gminy w rozwiązywanie problemów związanych z gospodarką odpadami. Najwięcej ogółu zapytanych (54%) oceniło to zaangażowanie jako co najmniej wysokie. Najczęściej tak odpowiadali respondenci z gminy Podgórzyn (84% wskazań w próbie z gminy), zaś najrzadziej badani z gminy Borów (odpowiednio 18%). Stosunkowo dużo, bo ponad 1/3 (35%) określiła to zaangażowanie jako średnie, najczęściej z gm. Borów (54% wskazań w próbie z gminy), niewiele mniej z gm. Milicz (odpowiednio 53%), wobec 12% tego typu wskazań (najmniej spośród prób) z gm. Podgórzyn. Można zauważyć, że i na to pytanie wybrano wariant odpowiedzi: „władze gminy wcale się nie angażują”. Także w tym przypadku tak odpowiedziała tylko stosunkowo niewielka część badanych z gminy Milicz (9%).

Najbardziej zbliżone rozkłady odpowiedzi na to pytanie wystąpiły w próbach z gmin Kobierzyce i Rudna ($w_p = 0,8500$), zaś najmniej podobnych odpowiedzi udzielili badani z gmin Borów i Podgórzyn ($0,3400$). Pozostałe pary prób uszeregowane malejąco według wartości wskaźnika podobieństwa struktur (w_p): Borów-Milicz ($w_p = 0,8100$), Kobierzyce-Podgórzyn ($0,6900$), Milicz-Rudna ($0,6400$), Podgórzyn-Rudna ($0,5900$), Borów-Rudna ($0,5300$), Kobierzyce-Milicz ($0,5100$), Milicz-Podgórzyn ($0,4400$), Borów-Kobierzyce ($0,4200$).

Wraz ze wzrostem oceny analizowanego zaangażowania władz gmin rósł średni odsetek wskazań ogółu respondentów (korelacja dodatnia, współczynnik korelacji Pearsona: $r_{xy} = 0,63$, który oznacza zależność umiarkowaną). Spośród pobranych prób najwyższą wartością tego współczynnika charakteryzowała się pochodząca z gminy Podgórzyn (odpowiednio $r = 0,96$, zależność bardzo silna), zaś najniższą z gminy Borów ($r_{xy} = 0,09$, czyli praktycznie brak liniowego związku między badanymi cechami). Dla próby z gminy Milicz, wartość analizowanego współczynnika była także bardzo niska ($r_{xy} = 0,10$, tj. także praktycznie brak liniowego związku między badanymi cechami). Pozostałe próby uszeregowane malejąco według wartości współczynnika korelacji Pearsena: Kobierzyce ($r_{xy} = 0,66$), Rudna ($r_{xy} = 0,52$). W dalszej kolejności obliczono najmniejszą wartość prawdopodobieństwa (p – value), przy którym jest odrzucana hipoteza H_0 . Wartość ta dla ogółu gmin wynosiła p – value = $1,17E-56$, a dla badanych gmin: Borów p – value = $0,3732$, Kobierzyce p – value = $8,09E-14$, Milicz p – value = $0,3222$, Podgórzyn p – value = $5,55E-56$, Rudna p – value = $2,95E-08$.

Właściwie w każdej gminie jest notowany wzrost ilości odpadów oraz coraz częściej pojawiające się „dzikie wysypiska”. Skuteczność rozwiązywania tych problemów przez władze samorządowe znajduje odzwierciedlenie w opiniach badanych.

Podsumowanie

Najlepiej ogół respondentów ocenił zaangażowanie władz swoich gmin w rozwiązywanie problemów z zakresu zaopatrzenia wsi w wodę. Można to łączyć z dość dynamicznie postępującym w ostatnich latach zwodociągowaniem badanych jednostek terytorialnych, zwłaszcza z wykorzystaniem pomocowych środków unijnych. Wynika to z przyjętych priorytetów dla obszarów wiejskich Unii Europejskiej.

Zdecydowanie słabiej w tej ocenie wypadła gospodarka odpadami, a zwłaszcza rozwiązywanie problemów z zakresu odprowadzania i oczyszczania ścieków. Stosunkowo niski stopień zadowolenia respondentów z prowadzonej gospodarki odpadami można łączyć z narastającym powstawaniem „dzikich wysypisk” odpadów. Podczas prowadzonych rozmów kierowanych, ten problem eksponowali, zwłaszcza badani z gmin Kobierzyce i Milicz. Na taki stan rzeczy – zdaniem respondentów – ma znaczący wpływ położenie gminy oraz rosnące ceny wywozu odpadów. W przypadku gminy Kobierzyce istotnie oddziałuje bliskie sąsiedztwo rozwijającej się dynamicznie aglomeracji wrocławskiej. Ponadto, na terenie tej gminy skoncentrowało się wiele nowych inwestycji z kapitałem zagranicznym, w tym zwłaszcza dalekowschodnim. Kolejne są planowane do uruchomienia w najbliższym czasie. Intensywnie rozwija się także budownictwo mieszkaniowe. Gmina Milicz, która jest usytuowana w atrakcyjnym rekreacyjnie i wypoczynkowo rejonie woj. dolnośląskiego (Stawy Milickie, Dolina Baryczy) stała się miejscem częstych wypadów sobotnio-niedzielnich i wyjazdów urlopowych, zwłaszcza mieszkańców Wrocławia. Często niewłaściwe postępowanie wielu z nich – jak podkreślali respondenci – powoduje nadmierne obciążenie cennego lokalnego środowiska przyrodniczego.

Najmniej korzystna ocena, jaką ogół respondentów wystawił rozwiązywaniu problemów z zakresu odprowadzania i oczyszczania ścieków, może wynikać z nadal utrzymujących się niekorzystnych dysproporcji między długością sieci wodociągowej a kanalizacyjnej, mimo odczuwanego postępu w tym zakresie. Spośród badanych gmin wyjątkiem pod tym względem okazała się w opinii respondentów wysoko uprzemysłowiona Rudna (obszar LGOM z największym w Europie zbiornikiem odpadów poflotacyjnych rud miedzi „Żelazny Most”). Jednocześnie badani z tej gminy najlepiej ocenili zaangażowanie swoich władz we wszystkich analizowanych kategoriach. Zwrócili też uwagę na istotne wsparcie ze strony KGHM Polska Miedź SA w zakresie zwodociągowania i skanalizowania tej gminy. Obecnie jest ona pod tym względem wzorcem dla innych (całkowite nasycenie w sieć wodno-kanalizacyjną). Stosunkowo wysoką ocenę w opinii badanych, w zakresie stanu wyposażenia w infrastrukturę wodno-kanalizacyjną uzyskały też władze podwrocławskiej gminy Kobierzyce. Ta niedawno jeszcze typowo rolnicza gmina przekształciła się stosunkowo szybko w przemysłowo-rolniczą. Wysokie dochody własne i operatywność władz gminy pozwalają na skuteczne rozwiązywanie problemów bytowych jej mieszkańców. Sprzyja to w efekcie także poprawie konkurencyjności poszczególnych jednostek terytorialnych.

Literatura

- Adamowicz M.** 2008: Konkurencyjność jednostek terytorialnych w skali lokalnej. *Rocz. Nauk. SERiA*, t. X, z. 2.
- Czaja S.** 2002: Problemy ryzyka przestrzennego w teorii ekonomii. *Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu*, 939, 347.
- Dolata M.** 2010: Infrastrukturalne uwarunkowania rozwoju lokalnego. *Rocz. Nauk. SERiA*, t. XII, z. 1.
- Korenik S., Ślodec J.** (red.). 2005: Podstawy gospodarki przestrzennej – wybrane aspekty. Wyd. Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu. Wrocław, 217.
- Mazurek-Łopacińska K.** (red.). 1999: Badania marketingowe. Podstawowe metody i obszary zastosowań. Wyd. Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu.
- Ostasiewicz S., Rusnak Z., Siedlecka U.** 2006: Statystyka. Elementy teorii i zadania. Wyd. Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu. Wrocław.
- Ostasiewicz W.** 2006: Propedeutyka probabilistyki. Wyd. Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu. Wrocław.
- Pancer-Cybulska E.** 2005: Uwarunkowania procesów integracji Polski z Unią Europejską na poziomie regionalnym i lokalnym. *Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu*, 1065.
- Rowiński J.** 2010: Wpływ funduszy współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej na rozwój rolnictwa i regionów wiejskich. [W:] Ekonomiczne i społeczne uwarunkowania rozwoju polskiej gospodarki żywnościowej po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej. Synteza (red. A. Kowalski). IERiGŻ-PIB. Warszawa.
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym. Dz.U. z 2001r. Nr 142, poz. 1591 z póź. zm.
- Wawrzynek J.** 2007: Metody opisu i wnioskowania statystycznego. Wyd. Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu. Wrocław.
- Woś A.** 2005: Społeczne funkcje rolnictwa i nowa równowaga. *Zagadnienia Ekonomiki Rolnej*, 1.
- Zegar J. S.** 2007: Przesłanki nowej ekonomiki rolnictwa. *Zagadnienia Ekonomiki Rolnej*, 4.

Summary

The paper aims to analyze charges of technical infrastructure to protect natural environment of rural areas in local government units of Dolnośląskie voivodship. Special attention was paid to the new possibilities of financing technical infrastructure to protect natural environment i.e. money from Structural Funds and Cohesion Funds. The paper emphasizes the good use of the enlisted possibilities of technical infrastructure on the rural areas of rural areas in local government units of Dolnośląskie voivodship.

Adres do korespondencji:

dr inż. Joanna Szymańska
Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Katedra Ekonomiki i Organizacji Gospodarki Żywnościowej
ul. Komandorska 118/120
53-345 Wrocław
tel. (71) 36 80 500
e-mail: joanna.szymanska@ue.wroc.pl